

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ผลสรุปดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นครูผู้สอนของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 63.73 อายุ 21-40 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 50.98 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 0-9 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และปัญหาด้านการส่งเสริมและ

สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตามลำดับ ส่วนปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.1 ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการกำหนดเป้าหมาย การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

2.2 ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า การแสวงหาวิธีการ แนวทางหรือนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาการใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนตามลำดับ

2.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล รอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า การส่งเสริมสนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาของบุคคล รอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความต้องการในการรับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล รอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล รอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นตามลำดับ

2.4 สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามที่สอดคล้องกับปัญหาการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ประเด็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ควรมีการประเมินการบริหารงานวิชาการ และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ปรับใช้ ควรคัดเลือกเนื้อหาให้สัมพันธ์กับเวลาที่มีเพื่อที่นักเรียนจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ควรมีการพัฒนาทั้งผู้ทำการสอนอย่างต่อเนื่องรวมถึงควรมีการคัดเลือก ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงมาทำการสอน เนื่องจากในบางครั้งให้นักเรียนที่

จบปริญญาชั้นมาสอน การบริหารวิชาการควรมีการติดต่อ สอบถามการประสานงาน และการ
ประชาสัมพันธ์ ตามระเบียบขั้นตอน มีการประชุม มีมติในที่ประชุม ดำเนินการและแก้ไข ปัญหาที่
ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมุ่งเน้นพัฒนางานวิชาการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ถูกต้องทั้งภาคปฏิบัติ
และภาคทฤษฎี สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามหลักการศาสนาอย่างถูกต้อง
แม่นยำและยั่งยืนและครูควรจัดให้มีแผนการสอนที่ชัดเจนปฏิบัติได้จริง รองลงมา คือ ปัญหาด้าน
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเด็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ควรปรับเนื้อหา
ให้เหมาะสมกับระดับของเด็กในแต่ละวัย เนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียนในชั้นปีมีมากเกินไป และด้วย
เวลาที่จำกัดมาก ในบางชั้นปีสอนเนื้อหาได้ไม่หมดเพราะบางเรื่องบางเนื้อหาต้องใช้เวลาในการ
อธิบาย โดยเฉพาะวิชาฟิสิกส์ ควรให้นักเรียนเรียนรู้ในเนื้อหาที่มีความสำคัญกับการใช้ชีวิตมากที่สุด
ให้เพิ่มการจัดระเบียบสถาบันการสอนมากขึ้นและสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และทุกหน่วยสอบควรนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการ
การแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรม และปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล
ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาตามลำดับ โดยมี
ประเด็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่
และสอนความรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตร รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมกับ
โรงเรียนสอนศาสนามากขึ้น ส่วนปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

การอภิปรายผล

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหา
การบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคปริญญาตรี ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัด
สมาคมคุรุสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ด้านการพัฒนาระบบประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจพร ชูจิตร
(2559) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาคม
คุรุสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ไม่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
เหมือนกับโรงเรียนสามัญทั่วไปอีกทั้งการศึกษาภาคปริญญาตรีถึงแม้จะเป็นหลักสูตรการศึกษาศาสนา
อิสลามภาคบังคับสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลามก็ตาม แต่ไม่มีข้อกำหนดที่กำหนดไว้ว่าจะต้องส่ง
บุตรหลานเข้าเรียนเมื่อเด็กอายุครบกี่ปีและต้องอยู่ในระบบการศึกษาภาคบังคับตามหลักศาสนาที่ปี

การประกันคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นมุสลิมหรือผู้นับถือศาสนาอิสลามต้องปฏิบัติตามความเชื่อและหลักการของศาสนาอิสลามและส่งบุตรหลานเข้าเรียนภาคบังคับโดยที่ไม่ถูกบังคับด้วยกฎหมายแต่ถูกบังคับให้ศึกษาเล่าเรียนด้วยหลักศรัทธาในศาสนาอิสลามอย่างแท้จริงโดยการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระเจ้า (อัลลอฮ์ ช.บ.) ผู้ปกครองจำนวนมากที่ส่งบุตรหลานเรียนฟรีกูฮ์ยั เพื่อหวังให้บุตรหลานมุสลิมได้ปฏิบัติตนและปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนา คำว่าคุณภาพ ในความเข้าใจของสังคมมุสลิมมิได้หมายถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในโลกนี้เพียงเท่านั้น แต่หมายถึงการมีชีวิตที่ดีทั้งในโลกปัจจุบัน (ดุนยา) นี้ และโลกหน้า (อาคีเราะฮ์) คำที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามขอพรจากพระเจ้า (อัลลอฮ์ ช.บ.) ในทุกเวลาของการปฏิบัติศาสนกิจและในการดำเนินชีวิตประจำวันว่า “ร็อบบَانَا آتِنَا فِدْكَ دُنْيَا أَشَانَسُ وَفِدْلَا كِرْوَتِي أَشَانَسُ وَفِدْلَا أَشَابِنِنَارُ”

ربنا آتنا فِدْلَا حَسَنَةً وَفِدْلَا آخِرَةً حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ซึ่งมีความหมายว่า โอ้! พระผู้อภิบาลของเรา ขอพระองค์ทรงโปรดประทานชีวิตที่ดีในโลกดุนยานี้แก่เรา และขอพระองค์ทรงประทานชีวิตในโลกอาคีเราะฮ์ที่ดีแก่เราด้วยเทอญ และขอให้พระองค์ให้ความคุ้มครองแก่เราให้พ้นจากการลงโทษของไฟนรกด้วยเทอญ ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นทางออกหนึ่งสำหรับการสร้างคุณภาพให้แก่เยาวชนมุสลิมสำหรับสถาบันสอนศาสนาอิสลาม การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นภารกิจหนึ่งตามหลักศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับ ซากีร์น สุมาลี (2012) ที่อธิบายว่า คุณภาพการศึกษามีได้หมายถึงการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพียงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการรับรองหรือความพึงพระทัยจากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) อีกด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาก็คือ กระบวนการสร้างคุณภาพและกระบวนการผลงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงสอดคล้องกับหลักการรักษาความดีอย่างสม่ำเสมอ ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้กล่าวไว้ว่า “จงตรวจสอบตัวของท่านเองก่อนที่จะตัวของท่านจะถูกตรวจสอบ”

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้พบปัญหาในประเด็นการแสวงหาวิธีการ แนวทางหรือนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ วัลลภ พัฒนผล (2560) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงาน

วิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เขมิกา ครุโสภา (2561) ซึ่งได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากข้อมูลด้านประวัติการศึกษาของครูผู้สอนในหน่วยสอบที่ 5 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยจึงขาดองค์ความรู้ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้หากครูผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครองมีความตระหนักถึงการศึกษาหาความรู้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความง่ายดายในการเข้าสู่สวนสวรรค์ เหตุเพราะผู้ที่ศึกษาหาความรู้ได้ทุ่มเทชีวิตของเขาอยู่บนหนทางแห่งการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวของศาสนา ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ได้ออกไปบนหนทางแสวงหาความรู้ อัลลอฮ์จะทรงทำให้ง่ายดายแก่เขาซึ่งหนทางไปสู่สวรรค์” (รายงานโดยมุสลิม) รวมถึงคำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ที่กล่าวว่า “ใครก็ตามที่ออกไปแสวงหาความรู้ เขาจะอยู่ในหนทางของอัลลอฮ์ จนกว่าเขาจะกลับ” (รายงานโดย อัลติรมิซีย์) และอีกคำกล่าวที่ว่า “ความประเสริฐของผู้ที่โดดเด่นเหนือผู้ปฏิบัติบาอะฮ์ เปรียบเสมือนความประเสริฐของดวงจันทร์ในคืนจันทร์เพ็ญ ที่โดดเด่นเหนือดาวดวงอื่น ๆ และแท้จริงบรรดาอะละมาอ์ คือ ทายาทผู้รับมรดกจากบรรดานบีและแท้จริงบรรดานบีไม่ได้ทิ้งมรดกแม้แต่หนึ่งดีนาร์หรือหนึ่งดิรฮัม แต่ทว่าพวกเขาได้ทิ้งมรดกแห่งความรู้ ดังนั้นผู้ได้รับมรดกแห่งความรู้ (จากพวกเขา) แท้จริงเขาได้รับเอาส่วนแบ่งที่ครบถ้วนสมบูรณ์” (รายงานโดยอบูดาอูด) (<https://www.islammore.com/view/3913> สืบค้นเมื่อ 15 พ.ย.2564) ดังนั้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงควรเริ่มจากการศึกษาหาความรู้เพื่อท้องถิ่นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่จากการวิจัยจะเป็นความรู้ที่เป็นมรดกตกทอดให้กับผู้อื่นต่อไปตามคำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ดังกล่าวข้างต้น

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้พบปัญหาในการส่งเสริมสนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ปัญหาความต้องการในการรับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เบญจพร ชูจิตร (2559) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ปัญหาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การที่ผู้เกี่ยวข้องได้มีการปรึกษาหารือกันเพื่อให้เกิดส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ถือได้ว่าทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลามสอดคล้องกับโอองการในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์ (บท) อาลา อิมรอน อายะห์ (โอองการ) ที่ 159 ในความหมายภาษาไทยคือ “และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแด่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย”

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า เป็นด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นงานหลักของสมาคมครูสัมพันธ์ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรภาคีเครือข่ายมากที่สุด มีนักวิชาการมุสลิมพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นว่าเป็นขอบข่ายงานที่ทุกสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการสอนของสถาบันสอนศาสนาอิสลามเป็นการจัดการศึกษาที่มีหลักสูตรเนื้อหาเฉพาะ จึงทำให้สถานศึกษาสถาบันสอนศาสนาอิสลามสังกัดสมาคมครูสัมพันธ์มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ มาลี บินสะเล็ม (2556: 11) ที่กล่าวถึงนโยบายของสมาคมครูสัมพันธ์ที่สำคัญคือ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชา พุ่มพวง (2559) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้อง

ตามมาตรฐานของสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมทั้งกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้และประกาศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและปฏิบัติ อีกทั้งจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรในสถาบันการศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน

2. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้แสวงหาวิธีการ แนวทางหรือนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยอาจจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาความรู้ความเข้าใจให้ครู ตลอดจนสนับสนุนครูผู้สอนให้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านนโยบายสมาคมครูสัมพันธ์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยให้กับครูผู้สอนทุกคน โดยอาจเริ่มต้นจากการวิจัยหน้าเดียวสู่การวิจัยในชั้นเรียนและการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถาบันสอนศาสนาสังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อย่างมีทิศทาง อีกทั้งควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้ทำวิจัย

3. สมาคมครูสัมพันธ์ฯ ควรส่งเสริมให้ครูได้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่สอดคล้องความต้องการของนักเรียน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมทางวิชาการ อบรมเชิงปฏิบัติเพื่อให้ครูผู้สอนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบันในหน่วยสอบเดียวกันหรือต่างหน่วยสอบ อีกทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาภาคีเครือข่ายควรสร้างความเข้าใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงเด็กนักเรียนให้เกิดความตระหนักและให้เห็นความสำคัญของการศึกษาภาคีเครือข่ายว่าเป็นสิ่งจำเป็นเหนือมุสลิมทุกคนเพื่อจะได้ปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องตามหลักความศรัทธาในศาสนาอิสลามส่งผลให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม

2. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยทั้งนี้เพื่อนำผลจากการทำการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการให้เป็นรูปธรรม

3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภาคีเครือข่าย

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับของเด็กในแต่ละวัย หลักสูตร เนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียนในชั้นปีมีมากเกินไป และด้วยเวลาที่จำกัดมาก ในบางชั้นสอนเนื้อหาได้ไม่หมด เพราะบางเรื่องบางเนื้อหาต้องใช้เวลาในการอธิบายเยอะ โดยเฉพาะวิชาฟิสิกส์ ควรคัดเลือกเนื้อหาให้สัมพันธ์กับเวลาที่มี เพื่อที่นักเรียนจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และเนื้อหาที่มีความสำคัญกับการใช้ชีวิตในฐานะผู้นับถือศาสนาอิสลาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคไพร์กูอ์ยน์
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการระหว่างหน่วยสอบอื่นๆ ในสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
3. ควรมีการวิจัยเชิงลึกโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยหรือให้เกิดองค์ความรู้เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสอนศาสนาอิสลาม